

Pestprotocol

Haarlemmermeer Lyceum

Tweetalig

Maart 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Definitie van pesten
3. Uitgangspunten van school ten aanzien van pesten (pedagogisch beleid)
4. Wat doet de school om pesten tegen te gaan?
 - a. Welke begeleiding is er voor allen die met (cyber)pesten te maken hebben?
 - b. Welke samenwerking is er binnen en buiten de school ten aanzien van (cyber)pesten.
 - c. Waar kunnen leerlingen en ouders terecht binnen en buiten de school met (cyber)pestproblematiek.
5. Cyberpesten

Bijlagen

1. Vijf sporen aanpak
2. No blame methode
3. Herstelrecht
4. Standaardmail voor ouders
5. Cyberpesten aanpak
6. Praktische tips
7. Sociale overeenkomst
8. Gedragscontract leerlingen

1. Inleiding

Dit is het pestprotocol van het Haarlemmermeer Lyceum, locatie Baron de Coubertinlaan.

Dit protocol is bedoeld voor schoolmedewerkers en ouders van leerlingen op het Haarlemmermeer Lyceum.

Doel van dit protocol is om zowel preventief op een vaste manier bezig te zijn met het bieden van een veilig schoolklimaat als curatief op effectieve en eenduidige manier op te treden in het geval van pesten. Voor het omgaan met pestgedrag werkt het Haarlemmermeer Lyceum met de Vijfsporen aanpak, door middel van de No Blame methode en het Herstelrecht.

Leeswijzer

Na deze inleiding staat in paragraaf 2 beschrijven wat er onder pesten wordt verstaan. Wie zijn pesters en gepeste, welk gedrag wordt gezien als pesten en wat zijn signalen dat iemand mogelijk wordt gepest. In paragraaf 3 staat kort het pedagogisch beleid van school beschreven en de vijfsporen aanpak van het Nationaal Onderwijsprotocol. De concrete taakverdeling, overlegvormen en acties zijn beschreven in paragraaf 4. Cyberpesten wordt apart benoemd in paragraaf 5.

In de bijlagen staat extra informatie zoals het precieze stappenplan van de verschillende methodes (zie bijlages), het stappenplan voor Cyberpesten en praktische tips voor alle betrokkenen.

2. Definitie van pesten

Bij de definitie van pesten maken we een duidelijk onderscheid tussen pesten, plagen en ruzie. Bij plagen is er sprake van gelijkwaardigheid en een speels karakter, bij ruzie is er sprake van een conflictsituatie.

Pesten is het, in meer of mindere mate berekend en doelbewust, herhaaldelijk en langdurig uitoefenen van directe en/of indirecte psychische, fysieke en/of seksuele agressie door één leerling of groep leerlingen, gericht op één uitgekozen leerling of groep leerlingen, die niet (meer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen. Hierbij is duidelijk sprake van een verstoorde machtsverhouding tussen beide partijen, met als doel die leerling of groep leerlingen materiële en/of immateriële schade te berokkenen.

In bovengenoemde definitie komen duidelijk de drie hoofdkenmerken van pesten naar voren. Op de eerste plaats is een hoofdkenmerk van pesten de psychologische, fysieke en/of seksuele agressie gericht op een andere persoon, met het doel hem of haar schade te berokkenen, pijn te doen, te kwetsen, te kleineren, belachelijk of onzeker te maken, het gevoel te geven waardeloos te zijn. Pesten is (tot op zekere hoogte) berekend en doelbewust. Het slachtoffer wordt uitgezocht en de rol van dader en slachtoffer wordt meestal door dezelfde kinderen vervuld. Pesten is niet onschuldig of vriendschappelijk, maar onaangenaam, bedreigend en onaanvaardbaar. Het gaat niet om zogenaamd onprettig gedrag, maar om onduldbaar en norm overschrijdend gedrag, dat om oplossingen van verantwoordelijke instantie vraagt. Het risico om blijvende psychologische en/of fysieke schade op te lopen is reëel

Een ander hoofdkenmerk van pesten is het systematische en langdurige karakter van het fenomeen. We hebben het bij pesten niet over incidentele gevallen of spontane acties zoals dat bij plagen het geval is, maar over het stelselmatig "lastig vallen" van een ander. Het pesten vindt veelal plaats gedurende een langere tijd, soms zelfs een jaar of langer achter elkaar en elke dag of zelfs meerdere keren per dag opnieuw. Pesten wordt als zeer bedreigend ervaren, mede doordat het slachtoffer er zich niet of onvoldoende aan kan onttrekken en doordat het met een grote regelmaat gebeurt.

Een derde en laatste hoofdkenmerk van pesten is dat er sprake is van machtsongelijkheid. De pester en de gepeste staan niet op gelijke voet. De pester is de meerdere en de gepeste de onderdaan. Er is sprake van de spreekwoordelijke winnaar en verliezer. In de literatuur wordt in dit kader ook veelal gesproken over de agressor en de zondebok. De zondebok is sociaal niet of minder aanvaard in de groep en staat hulpeloos en weerloos tegenover de agressor. De gepeste beschikt niet (meer) over voldoende mogelijkheden om zichzelf te verdedigen, voor zichzelf op te komen en/of het pesten te doen stoppen. Zoals we nog in de paragraaf over uitingsvormen van pesten zullen lezen, is pesten volgens de socialisatietheorie duidelijk een vorm van sociale controle.

Pesters

Pesters zijn fysiek of verbaal sterker dan het slachtoffer. Het is in de meeste gevallen iemand die op zoek is naar macht en waardering in een groep. Deze houding hoeft niet te betekenen dat de pester ook zelfverzekerd is. Zich moeilijk kunnen inleven in de gevoelens van anderen is een kenmerk van een pester, hierdoor zien ze de gevolgen voor het slachtoffer niet in. Het is belangrijk dat ze zich bewust worden van de invloed die hun gedrag op een ander heeft.

Gepeste

Een leerling die gepest wordt wijkt meestal af van de groepsnorm, dit is echter niet altijd het geval. Iemand die onzeker is kan een weerloze indruk maken en dit kan uitnodigend werken voor pesterijen. Vaak missen er een aantal sociale vaardigheden bij de gepeste. Een leerling kan onzeker zijn en het moeilijk vinden om voor zichzelf op te komen, waardoor ze een makkelijk doelwit zijn voor pesters. Het is belangrijk om te weten dat geen enkel kind bewust gekwetst wil worden. Pestgedrag mag niet goed gepraat worden.

De groep

Pesten is een groepsproces en komt veel voor. Deze groep bestaat niet alleen uit de pester en de gepeste, maar ook uit; meelopers, toeschouwers en helpers. Meelopers zijn leerlingen die de pester steunen bij het pestgedrag. Toeschouwers willen zich meestal niet mengen in pesterijen. Dit omdat ze bang zijn zelf slachtoffer te worden. Door niet te reageren maken ze onbewust duidelijk dat ze het gedrag toestaan. Ook zijn er leerlingen die een positieve bijdrage leveren aan de groeps sfeer en voor de pester op durven te komen. Dit zijn de helpers.

Hoe wordt er gepest?

- Met woorden:
vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes, mailtjes, sms-jes, whatsApp berichten, schrijven
- Lichamelijk:
trekken aan kleding, duwen en sjoeren, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken
- Achtervolgen:
opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden opsluiten
- Uitsluiting:
doodzwijgen en negeren, uitsluiten van feestjes, bij groepsopdrachten
- Stelen en vernielen:
afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen
- Afpersing:
dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders)

- Thuis willen blijven in plaats van naar school gaan.
- Vaker ziek/niet lekker om thuis te kunnen blijven.
- Thuis minder over school vertellen
- Geen andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden
- Slechtere resultaten op school dan vroeger
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- Op willen blijven, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- Geen verjaardag willen vieren
- Voornamelijk binnen en/of alleen spelen
- Alleen samen met iemand een boodschap durven doen
- Bepaalde club of vereniging vermijden
- Bepaalde kleding vermijden
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- Zelf blessures scheppen om thuis te kunnen blijven

3. Uitgangspunten van school ten aanzien van pesten (pedagogisch beleid)

Het schoolklimaat: vriendelijk en open, met heldere regels

De algemene sfeer op ons lyceum is vriendelijk en open, waarin respectvol met elkaar wordt omgegaan. Van onze leerlingen verwachten we dat zij zich naar vermogen inzetten en verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen leerproces en gedrag. In een veilige omgeving — zowel fysiek als sociaal-emotioneel — kunnen leerlingen zich het best ontwikkelen. Heldere schoolregels en de naleving daarvan horen hierbij. In de mentor les wordt aandacht besteed aan positieve groepsvorming en de omgang met elkaar.

Visie op ondersteuning

Het Haarlemmermeer Lyceum biedt algemene leerlingenzorg die erop gericht is om haar leerlingen hun mogelijkheden en idealen te leren ontdekken, opdat zij een goede keuze kunnen maken voor hun levens- en beroepsinvulling. De algemene leerlingenzorg is een taak voor iedere docent binnen zijn of haar individuele mogelijkheden. De meeste vormen van ondersteuning van het Haarlemmermeer Lyceum vinden in de klas plaats. Voor een kleine groep leerlingen met een specifieke ondersteuningsvraag wordt ook buiten de klas ondersteuning op maat geboden. Hiervoor zijn interne en externe specialisten op school aanwezig.

Bij de aanpak van pesten volgt het Haarlemmermeer Lyceum de vijfsporenaanpak zoals die is opgesteld in het Nationaal Onderwijsprotocol (zie bijlage 1).

1. Het tegengaan van pesten is de algemene verantwoordelijkheid van school.
2. Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt.
3. Het bieden van steun aan de pester.
4. Het betrekken van de middengroep bij het probleem.
5. Het bieden van steun aan de ouders.

4. Wat doet de school om pesten tegen te gaan (preventief en curatief)

Op het Haarlemmermeer Lyceum ligt bij het omgaan met pesten de nadruk op het voorkomen van pesten. Dit start met het ondertekenen van een sociaal contract bij binnenkomst in de brugklas (zo gaan we hier met elkaar om). De positieve groepsvorming en omgangsnormen zijn een fundamenteel onderdeel van het mentoraatsprogramma in alle klassen van het Haarlemmermeer lyceum.

Toch wordt op elke school gepest, ook op onze school. Alle personeelsleden hebben een signalerende rol. Zodra ze pesten zien, of vermoeden wordt de mentor ingeschakeld.

Wanneer een leerling gepest wordt is de mentor de aangewezen persoon om dit te melden. Soms is dit moeilijk en wil een leerling liever bij iemand anders zijn of haar verhaal kwijt. In principe kan een leerling bij iedere medewerker die hij of zij vertrouwt terecht.

In geval van pesten hanteren wij op het Haarlemmermeer Lyceum de Vijfsporen aanpak, door middel van de no blame en het herstelrecht.

Deze methodes werken vanuit een stappenplan, zijn oplossingsgericht, hanteren een niet straffend model en zijn daarom zeer effectief. Er wordt beroep gedaan op het inlevingsvermogen van de groep en op de persoonlijke verantwoordelijkheid van elke deelnemer. Beide methoden staan uitgebreid beschreven in bijlage 2 en 3.

a. Welke begeleiding is er voor allen die met pesten te maken hebben?

Taken van docenten en ondersteunend personeel.

- De vakdocent zorgt voor een veilige sfeer in de les.
- Alle medewerkers hebben een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen bij de betreffende mentor(en) en teamleider.
- Adequaat reageren is in dit geval zorgen dat het waarneembare pestgedrag stopt en de veilige sfeer in de les of in de gang hersteld wordt.

Taken van de mentor

- In het begin van het schooljaar ligt de nadruk in de mentorlessen op het tot stand brengen van een veilig sociaal pedagogisch klimaat.
- Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor met de betrokkenen.
- De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met de het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
- Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan APC (de anti-pest coördinator). Hij overhandigt de APC het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.
- Communicatie met de ouders verloopt via de mentor, of via de APC als dat gewenst is.

Taken van de APC

- De APC neemt de rol van de mentor over bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
- Hij/zij bepaalt een handelingsplan in samenwerking met de mentor.
- Hij/zij monitort de voortgang en rapporteert terug aan de mentor.
- Hij/zij maakt vervolgspraken met betrokkenen.
- Rapporteert in magister, aan ouders, aan de mentor, overige betrokkenen, en, als het nodig is aan de teamleider (in geval er sancties nodig zijn).

Taken van teamleider

- Bij incidenten die gerelateerd zijn aan het pesten legt de teamleider een passende sanctie op.

Taken van leerlingbegeleider en zorgcoördinator

- Waar nodig ondersteunen van mentoren, de APC en teamleiders tijdens de verschillende fasen in het proces.
- Het aanbieden van individuele begeleiding aan de pester en de gepeste.
- Het aanbieden van kleinere trainingen bij specifieke hulpvragen, sova trainingen en faalangst reductie training.

b. Welke samenwerking is er binnen en buiten de school ten aanzien van pesten.

Intern

Overleg mentor - teamleider

Eén keer per week vindt er overleg plaats tussen de teamleider en de mentoren. Tijdens dit overleg wordt o.a. de mentorklas doorgesproken. Hier kan een mentor zijn vermoedens van pestgedrag naar voren brengen. Een mentor kan pestgedrag ook op een ander moment ter sprake brengen bij de teamleider.

Zorgoverleg teamleider – zorgcoördinator

Eén keer in de twee weken vindt er overleg plaats tussen de teamleider en de zorgcoördinator. Tijdens dit overleg worden er zorgleerlingen besproken. Als er sprake is van pestgedrag wordt dit ook naar voren gebracht.

Samenwerking mentor - teamleider

De teamleider stelt de mentor op de hoogte van de no blame methode. Als er vragen zijn kunnen deze gesteld worden. Als het zevenstappen- plan is uitgevoerd vindt er een nabespreking plaats.

Als er sancties nodig blijken te zijn zal de teamleider die, in overleg met de mentor/APC uitvoeren.

Samenwerking APC- zorgcoördinator

- Jaarlijkse monitoring van het anti pestbeleid
- Jaarlijkse evaluatie anti pestbeleid

Extern

Overleg zorgcoördinator- externe partijen

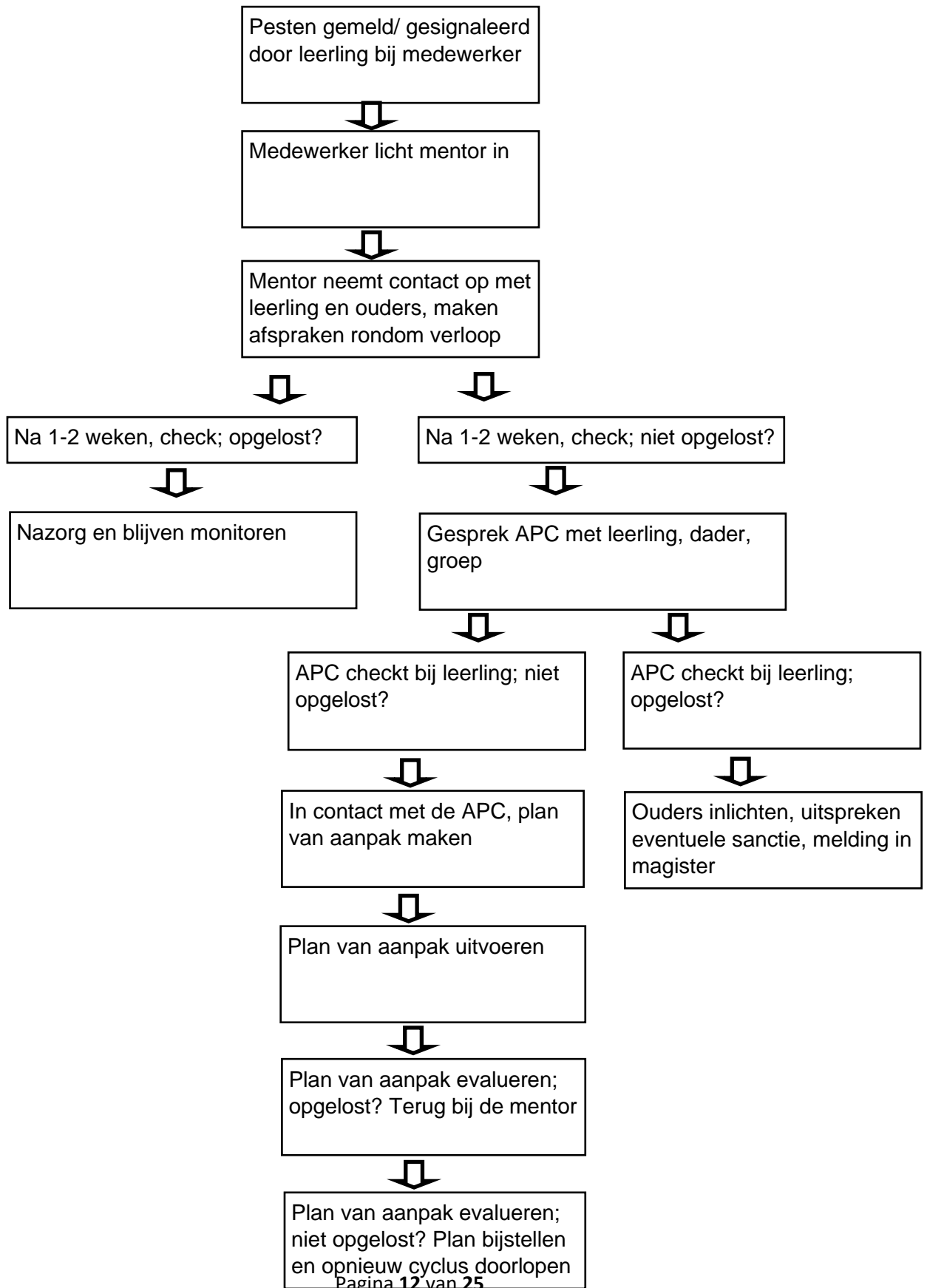
Er is regelmatig contact tussen de zorgcoördinator en verschillende externe partijen zoals de schoolarts, leerplicht, School Maatschappelijk Werk, de externe schoolcoach en hulpverleningsinstanties zoals de JeugdGGZ. Als een leerling het slachtoffer is van pesten en dit meldt bij een externe partij wordt altijd toestemming gevraagd om hierover contact op te nemen met school. Wanneer pesten via school aan het licht komt, neemt school, na toestemming, ook contact op met eventueel betrokken externe partijen.

c. Waar kunnen leerlingen en ouders terecht binnen en buiten de school met pestproblematiek.

Mentor

De mentor is het eerste aanspreekpunt voor alle leerlingen en ouders, ook in het geval van pesten. Via de mentor wordt het proces vervolgens in gang gezet.

Stroomschema pesten (fysiek, verbaal, online)

5. Cyberpesten

Cyberpesten of digitaal pesten is het pesten of misbruiken via het internet en via de mobiele telefoon. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Tegelijkertijd komen kinderen er op steeds jongere leeftijd mee in aanraking.

Hoe wordt er gepest?

- beledigen, beschuldigen, roddelen, dreigen per mail, via sociale media (Facebook, Twitter, Instagram etc.) of mobiele applicaties (Whatsapp, Snapchat, etc.)
- rondsturen van foto's, filmpjes zonder toestemming van de persoon die te zien is misbruik van of chantage met eerder opgenomen beelden van de leerling.

Wij keuren iedere vorm van cyberpesten binnen of buiten de school ten strengste af en zullen passende maatregelen nemen tegen de cyberpester (zie het Social Media protocol).

Een onderdeel van het programma informatiekunde wordt cyberpesten aan de orde gesteld. Daarnaast nodigt school bureau HALT één keer per jaar uit om leerlingen bewust te maken van het effect en de gevolgen van cyberpesten.

De aanpak van cyberpesten staat beschreven in bijlage 5.

Bijlage 1: de vijfsporenaanpak

Het nationaal onderwijsprotocol tegen pesten beoogt via samenwerking binnen en tussen scholen het probleem van het pestgedrag bij jongeren aan te pakken en daarmee geluk, welzijn en toekomstverwachting van jongeren daadwerkelijk te verbeteren.

Hierbij wordt gewerkt volgens de volgende vijfsporenaanpak.

1. De algemene verantwoordelijkheid van school:
 - De school zorgt dat alle medewerkers voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en de aanpak van pesten.
 - De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.
2. Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt:
 - Het probleem wordt serieus genomen.
 - Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurd is.
 - Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.
 - Het aanbieden van hulp door de leerlingbegeleider.
3. Het bieden van steun aan de pester:
 - Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.
 - De achterliggende oorzaken proberen boven tafel te krijgen.
 - Wijzen op gebrek aan empathisch vermogen wanneer dat zichtbaar wordt in het gedrag.
 - Het aanbieden van hulp door de leerlingbegeleider.
4. Het betrekken van de middengroep bij het probleem:
 - De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier in de toekomst op terug.
5. Het bieden van steun aan de ouders:
 - Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
 - De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
 - De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.
 - De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

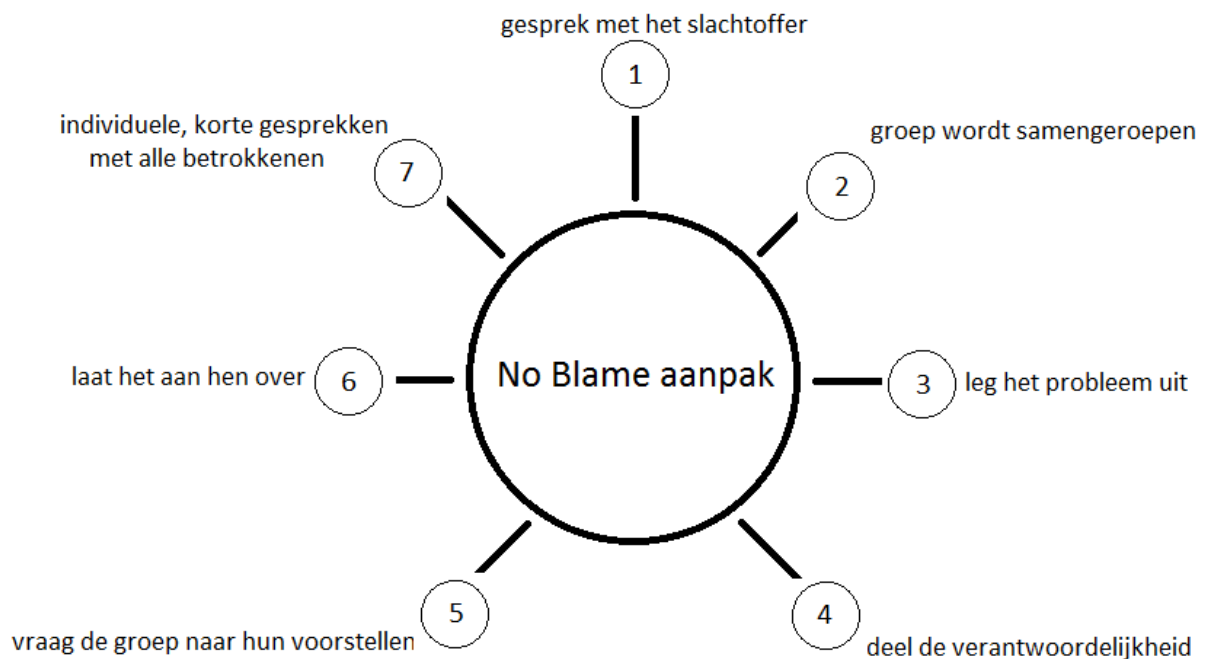
Bijlage 2: de no blame methode

In geval van pesten hanteren wij op het Haarlemmermeer Lyceum de no blame methode. Deze methode werkt vanuit een stappenplan, is oplossingsgericht, hanteert een niet straffend model en is daarom zeer effectief. Er wordt beroep gedaan op het inlevingsvermogen van de groep en op de persoonlijke verantwoordelijkheid van elke deelnemer.

No blame gaat ervan uit dat (dreigen met) straffen niet helpt, maar dat de pester(s) en de gepeste het probleem samen moeten oplossen. Omdat het de verantwoording van volwassenen is om voor veiligheid te zorgen, moet een begeleider het proces ondersteunen.

Deze methode gaat uit van een aantal belangrijke uitgangspunten, namelijk:

- Pesten is normaal, pesten zal altijd deel uitmaken van de maatschappij.
- Pesten is een groepsprobleem, er zijn pesters, helpers en toeschouwers.
- De gevoelens en niet de feiten staan centraal, de nadruk ligt op het gevoel van het slachtoffer, pesters voelen zich minder terecht gewezen.
- Vergroten van empathie, pesters hebben problemen met hun inlevingsvermogen en beseffen de gevolgen voor het slachtoffer niet.
- Probleemoplossend denken, een oplossing bedenken staat centraal.

Stap 1: In gesprek met het slachtoffer

Bij de eerste stap staan de emoties en de beleving van het slachtoffer centraal. De gebeurtenis zelf wordt niet besproken en het is belangrijk om aan te geven dat niemand de schuld krijgt of gestraft wordt. Er wordt met het slachtoffer besproken wie welk aandeel heeft gehad tijdens het pesten. Aan het slachtoffer wordt gevraagd een brief te schrijven aan de groep. Ook wordt er gevraagd wat er besproken mag worden over de beleving van het slachtoffer met de groep. Er wordt kort aan het slachtoffer uitgelegd hoe het verder in zijn werk gaat en er wordt een vervolgspraak gemaakt die plaats zal vinden binnen 14 dagen. Het slachtoffer heeft alleen een aandeel in stap 1 en stap 7.

Stap 2: Bijeenkomst met de groep

Bij de tweede stap wordt er een bijeenkomst georganiseerd met de betrokken leerlingen, dit zijn er bij voorkeur 6 tot 8. De begeleider heeft een bijeenkomst met het groepje leerlingen dat tijdens het gesprek met het slachtoffer gekozen is. De groep bestaat uit pesters, meelopers en leerlingen met een positieve groepsinvloed. Deze afspraak vindt zo snel mogelijk plaats.

Stap 3: Situatie schetsen en het geven van uitleg

Het probleem wordt uitgelegd door de begeleider aan de groep, hierbij worden de gevoelens en de beleving van het slachtoffer besproken. Tijdens deze uitleg wordt er niet ingegaan op details of gebeurtenissen. Er kan gebruik gemaakt worden van de brief van het slachtoffer. Het is belangrijk dat er tijdens de uitleg geen schuldigen worden aangewezen.

Stap 4: Deel de verantwoordelijkheid

Er wordt ingegaan op de groepssfeer en de gezamenlijke verantwoordelijkheid die aanwezig hoort te zijn, zodat iedereen zich veilig voelt in de klas. Elk groepslid kan bijdragen aan de oplossing.

Stap 5: Inbreng van elk groepslid

De begeleider vraagt aan elk groepslid om met ideeën te komen die er voor kunnen zorgen dat het slachtoffer zich gelukkiger gaat voelen. Er wordt gekeken naar wat het slachtoffer kan veranderen en er worden tips besproken. Vervolgens wordt er gekeken naar wat de groep kan doen om het slachtoffer een veiliger gevoel te geven. Het is belangrijk dat de begeleider veel complimenten geeft tijdens dit proces. Ook is het van belang dat er vanuit de eerste persoon enkelvoud wordt gesproken (ik-vorm).

Stap 6: Proeftijd

Er wordt een proeftijd van zeven dagen afgesproken, waarin de groep de tijd heeft om de voorstellen uit te voeren. Het is belangrijk dat dit geheel aan de groep overgelaten wordt. Maak een vervolgspraak die na één week plaats vindt. Dit gesprek vindt individueel met elke leerling plaats.

Stap 7: Evaluatie

Na de proeftijd vindt er een individuele evaluatie plaats met het slachtoffer en alle groepsleden apart. Besproken wordt hoe de proeftijd is verlopen. Elk teamlid vertelt afzonderlijk welke bijdrage hij heeft geleverd. Wanneer het slachtoffer geen verbetering heeft ervaren, worden de stappen 3 t/m 6 herhaald. Bij deze herhaling bedraagt de proeftijd 14 dagen. Na die 2 weken wordt opnieuw aan alle leerlingen die de begeleider eerder heeft gesproken, inclusief de gepeste leerling, gevraagd hoe het er nu voor staat.

Ouders informeren

Na het gesprek met het slachtoffer en de groep is het belangrijk dat de ouders/ verzorgers op de hoogte worden gesteld van hoe dit gesprek verlopen is. Zij moeten op de hoogte zijn van de afspraken die gemaakt zijn. Zo kunnen ook zij hun kinderen hierop aanspreken en hen steunen.

Bijlage 3: Herstelrecht

Herstelrecht beoogt de betrokken dader(s) en slachtoffer(s) zelf te laten (mee) beslissen over wat er moet gebeuren na een delict of conflict. Daarbij staan de volgende vragen centraal:

- Wie is er getroffen?
- Wie neemt daarvoor de verantwoordelijkheid?
- Wat heeft de getroffene nodig om te kunnen herstellen?
- Wat kan de veroorzaker doen om er weer bij te horen?
- En is dat dan voor alle betrokkenen voldoende of moet er nog meer gebeuren?

Bijlage 4: standaardmail

Beste ouder/ verzorger,

Uw zoon of dochter maakt onderdeel uit van de no blame methode, omdat uw kind betrokken is bij pesten. Dit is een programma om pesten tegen te gaan. Samen met uw zoon of dochter proberen we een oplossing te bedenken.

Graag zien wij dat u dit thuis ook bespreekt.

Met vriendelijke groet,

(Naam mentor)

Bijlage 5: Cyberpesten

Signaleren

De mentor kan bij vermoeden van pesten/cyberpesten in een persoonlijk gesprek met de leerling d.m.v. gerichte vragen te stellen erachter komen of dit aan de orde is. Indien er vermoeden is van cyberpesten kunnen er bewijzen verzameld worden door bijvoorbeeld het maken van screenshots. We zullen voor het signaleren voornamelijk moeten vertrouwen op de meldingsplicht van leerlingen die in het sociaal contract is opgenomen.

Aanmelden

Degene die signaleert, meldt het incident bij de mentor van het slachtoffer en van de dader (indien bekend). De mentor van het slachtoffer en die van de dader melden het bij de APC.

Analyseren

De mentor en coördinator van het slachtoffer analyseren op basis van huidige informatie wat er is gebeurd. Vervolgens maken zij een plan van aanpak. Indien nodig kan er advies gevraagd worden aan de zorgcoördinator.

Plan van aanpak

- De mentor bespreekt het incident met slachtoffer en hem/haar tonen wat er op internet staat.
- De APC vraagt de dader om uitleg/ontstaan van de situatie.
- De APC voert een gesprek met de dader en het slachtoffer. Indien de situatie dit vereist zet de APC de no blame methode in.
- De APC laat de dader direct alles van internet verwijderen. Denk hierbij ook aan het verwijderen van de originele foto's/filmpjes op de telefoon/laptop.
- De APC bepaalt de sanctie voor de dader. Indien nodig in overleg met de teamleider.
- De APC informeert de ouders van het slachtoffer en de dader. Indien van toepassing meldt de coördinator beide partijen dat er aangifte bij de politie gedaan kan worden. De school speelt hierbij verder geen rol.
- De APC informeert de mentor over de afwikkeling van het incident en plaatst een verslag in magister.
- Indien nodig kunnen de mentoren van de dader en het slachtoffer een mentor les besteden aan cyberpesten.

Evalueren

De mentor van het slachtoffer en die van de dader, al dan niet samen met de APC, informeren na 2 weken of er nog een vervolgactie nodig is.

Bijlage 6: Praktische tips

Straf nooit omdat er gepest wordt, het is een gevaarlijke ingreep die het slachtoffer meestal nog meer in gevaar brengt, bovendien geef je de pester de boodschap dat wie de meeste macht heeft, wint. En pesters houden al zo van het gevoel van macht dus die speel je daarmee in de kaart.

Voorkom labels plakken: een pester wordt soms slachtoffer en omgekeerd, sommige situaties zijn zo complex dat een pester tegelijk slachtoffer is. Bovendien geef je geen enkel gedragsalternatief door iemand als pester of meeloper of slachtoffer te bestempelen. Integendeel, je versterkt de bestaande positie.

Het lijkt vanzelfsprekend om kinderen te ondervragen over de feiten. We willen weten wat er juist is gebeurd. Maar we zullen vaak tegenstrijdige dingen te horen krijgen, waardoor de zoektocht naar de waarheid je soms belemmert om efficiënt op te treden. De waarheid zoeken is een heel moeilijke politie-techniek waar heel specifieke vaardigheden en strategieën bijhoren. Vraag maar eens aan twee mensen die hetzelfde hebben meegemaakt om een objectief verslag te geven. En bij de vraag waarom er bepaald gedrag vertoond wordt krijg je standaard als antwoord: "dat weet ik niet". In een peestsituatie speelt dan ook nog eens mee dat de pester er meestal alle belang bij heeft om te liegen en het slachtoffer ook (die is bang voor wraak).

Bij de no blame-aanpak staan niet de feiten, maar wel de gevoelens van het slachtoffer centraal. De ernst van de feiten is trouwens niet altijd evenredig met de mate waarin een kind lijdt onder het pestgedrag.

De grootste uitdaging van al wie met de no blame-aanpak wil werken is misschien wel het afzien van straffen als reactie op pesten. Straffen helpt zelden. Integendeel, het maakt de situatie vaak nog erger als de pester wraak neemt. Er is nog nooit een bewijs gevonden dat een straf een pester veranderde in een vriendelijk en behulpzaam kind.

Pesten is een vorm van antisociaal gedrag. We moeten de pesters dan ook helpen om positief gedrag te leren. Dat lukt niet als we hun angst en vervreemding ten opzichte van ons nog aanwakkeren door ze te veroordelen en te straffen.

Spijtig genoeg blijven peestsituaties nog te vaak verborgen. Het gebeurt meestal als er geen volwassenen in de buurt zijn. Slachtoffers en toeschouwers zwijgen in alle talen uit angst voor wraak en omdat 'klikken' niet mag. Dit maakt het voor de pesters wel erg gemakkelijk. Zij krijgen als het ware vrij spel en met een beetje geluk komt niemand het te weten.

Daarom is het erg belangrijk dat het taboe rond het klikken wordt doorbroken en dat er wordt gewerkt aan een open communicatiesfeer waarbij pesten mag/moet worden gemeld. Het is van cruciaal belang dat iedereen weet hoe ernstig de gevolgen van zwijgen kunnen zijn.

Wanneer je er als school voor kiest pesters niet te straffen en als dat voor alle kinderen duidelijk is, zal het melden minder snel als 'klikken' worden benoemd en zal er openlijker kunnen worden gepraat over de gevoelens van de slachtoffers.

Het slachtoffer kun je niet veranderen. Een jongere die assertief is, heeft misschien wat meer kans om niet gepest te worden, maar het is geen garantie. Een pester heeft trouwens ook nood aan meer assertiviteit, want die gedraagt zich agressief.

Preventief werken aan assertiviteit (ik ben ok, jij bent ok) is dus voor alle jongeren zinvol. Een slachtoffer heeft meestal geen boodschap aan allerlei pogingen om hem/haar te veranderen. Ten tweede geef je de akelige boodschap dat het slachtoffer verantwoordelijk is en dat is in peestsituaties nooit het geval.

Nadat het pesten gestopt is, kan je een slachtoffer indien nodig trainen in socio-emotionele vaardigheden (pesters, meelopers en de klas kunnen eveneens extra begeleiding krijgen in sociale vaardigheden).

Digitaal materiaal omtrent pesten:

<https://www.stoppestennu.nl/>

Bijlage 7: Sociale overeenkomst

Wij vinden het belangrijk dat de leerlingen van het Haarlemmermeer Lyceum het naar hun zin hebben op school, hun talenten ontdekken en ontwikkelen én dat iedereen een diploma haalt.

Wij zetten ons in voor een goede sfeer op school en verwachten van de leerlingen en hun ouders, dat zij dat ook zullen doen.

Wij hanteren om dit te bereiken de onderstaande uitgangspunten:

1. Iedereen is verantwoordelijk voor eigen handelen, vanuit het idee dat de individuele mens zelf de richting van zijn/haar bestaan kiest.
 - Dat betekent voor ons op school, dat iedereen zich dient te verantwoorden voor zijn of haar gedrag, als daarom wordt gevraagd.
2. De erkenning dat we gelijkwaardig zijn, maar we zijn niet allemaal hetzelfde.
 - Bij ons op school is iedereen gelijkwaardig. Dat betekent dat iedereen ook met respect wordt behandeld. Het betekent niet dat iedereen hetzelfde is.
3. Iedereen zet zich in voor de vrijheid van de ander, en realiseert zich dat de individuele vrijheid wordt begrensd tot waar die van een ander begint. Terughoudendheid bij het uiten van geloofs- en levensovertuiging is daarbij gepast.
 - Wij vragen van iedereen een actieve bijdrage aan het krijgen en bewaren van een goed schoolklimaat en een goede sfeer. Daarbij is aandacht voor de individuele behoefte, en voor de behoefte vanuit de schoolgemeenschap/de groep. Activiteiten buiten het reguliere schoolrooster zien wij als een belangrijke bijdrage aan de vorming van de schoolgemeenschap en aan de sociale vorming van de leerlingen.
4. Iedereen verdient een beginwaarde van respect, het overige moet worden verdiend op basis van de eigen inzet.
 - Voor ons betekent dit, dat iedereen met respect wordt behandeld en dat dit respect nog kan groeien, door de manier waarop wij met elkaar samenleven en samenwerken.

5. Ouders/ opvoeders en school zijn elkaars natuurlijke partners bij vorming en opvoeding.
 - Schoolsucces is gebaseerd op drie pijlers van betrokkenheid: die van de leerling, die van de ouders en die van de school. Hoe beter er in de driehoek leerling - ouders-school wordt samengewerkt, hoe groter de kans op succes.

6. De medewerkers van de school vertolken een voorbeeldfunctie in de school door het voorleven van goed burgerschap, inclusief het demonstreren van de democratische spelregels.
 - De medewerkers van het Haarlemmermeer Lyceum zijn daarop altijd aanspreekbaar.

Bijlage 8: Gedragscontract leerlingen

Wij vinden het belangrijk dat de leerlingen van het Haarlemmermeer Lyceum het naar hun zin hebben op school, hun talenten ontdekken en ontwikkelen én dat iedereen een diploma haalt. Wij zetten ons in voor een goede sfeer op school en verwachten van de leerlingen en hun ouders, dat zij dat ook zullen doen.

Tijdens mijn tijd op het Haarlemmermeerlyceum streef ik ernaar dat ik:

- ✓ met plezier naar school ga
- ✓ me thuis voel op school
- ✓ trots ben op mijn school
- ✓ leer wat verantwoordelijkheid is, en die neem
- ✓ slimme en gezonde keuzes maak
- ✓ op een goede manier mondig ben
- ✓ naar anderen zal luisteren
- ✓ me vriendelijk zal gedragen
- ✓ zal delen met anderen
- ✓ anderen met respect zal behandelen, ook al zijn we heel verschillend
- ✓ respect zal hebben voor andermans spullen

en ook dat ik:

- ✓ in vier/vijf/zes jaar mijn diploma haal
- ✓ opdrachten en huiswerk maak
- ✓ zelfstandig kan werken, maar ook samen kan werken met anderen
- ✓ hulp zal vragen en zal bieden waar nodig
- ✓ meewerk aan een goede sfeer
- ✓ in oplossingen zal denken en niet in problemen
- ✓ meewerk aan een goede sfeer op school
- ✓ verstandig ben met het gebruik van apparaten zoals telefoons en laptops
- ✓ melding maak als er gepest/buitengesloten wordt

Met het plaatsen van mijn handtekening verklaren ik in te stemmen met bovenstaande punten. Dit ondertekende formulier lever ik in bij mijn mentor, hij/zij zal deze overeenkomst ook ondertekenen, en daarmee de inhoud bekrachtigen.

Naam: _____ Klas: _____ Datum: ____/____/20____

Handtekening leerling: _____

Handtekening mentor: _____